

İş Güvenliği Uzmanlığı Eğitimlerindeki Hukuki Dönüşüm (2004 - 2011)

Erdem CAM*

Özet: Türkiye’de İş Güvenliği Uzmanlığı sertifika eğitimleri 2004 yılında çıkartılmış yönetmelik çerçevesinde başlamış ve 2004-2010 yılları arasında konu hakkında iki yönetmelik daha yayımlanmıştır. Bu yönetmeliklerden ilk ikisi Danıştay’ın bazı maddeler üzerinde vermiş olduğu iptal kararları sonucunda geçerliliğini yitirmiştir. Bu nedenle üçüncü bir yönetmelik yayımlanmıştır. Bu çalışmada söz konusu üç yönetmeliğin mukayeseli incelemesi yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler: İş güvenliği uzmanı, iş güvenliği uzmanlığı belgelendirme eğitimleri.

Legislative Developments on Occupational Safety Experts Training in Turkey (2004 - 2011)

Abstract: Occupational safety expert certification training programs in Turkey were initiated within the framework of bylaw promulgated in 2004 and two bylaws were published consecutively between the years 2004-2010. Two of the bylaws partially annulled in accordance with the Council of State’s; therefore the third bylaw has been published. In this study, mentioned bylaws have been subjected to a comparative study.

Keywords: Occupational safety expert, safety experts’ certification trainings.

Giriş

Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne adaylık süreci ile birlikte çalışma yaşamıyla ilgili birçok konuda mevzuat değişikliği gündeme gelmiştir. Bu konulardan biri de iş sağlığı ve güvenliğidir¹. Avrupa Birliğinin iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili olan 89/391 sayılı çerçeve direktifinde özet olarak işverenlerin işyerlerinde bir organizasyon kurması öngörülmüştür. (Piyal, 2009: 268-271; Balkır, 2012: 79; Kalkış ve

---

* Dr. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi

¹ Avrupa Birliği - Türkiye 2002 ve 2003 İlerleme Raporlarında; ‘İş sağlığı ve güvenliği alanında, Türkiye, mevzuatını bu alandaki Topluluk mevzuatı ile daha uyumlu hale getirmek için, çerçeve kanunu ve uygulama yönetmeliklerini çıkarmalıdır’ denilmektedir.

Demir, 2012: 24) Bu nedenle 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında getirilen en önemli yeniliklerden biri; bazı işyerlerinde iş güvenliği uzmanlarının istihdamının zorunlu hale getirilmiş olmasıdır. Bu bağlamda kanunun iş sağlığı ve güvenliği konusunda ileri düzenlemeler getirdiğini belirtilmektedir.(Mollamahmutoğlu, 2004) Çünkü ilk kez yasa düzeyinde böyle bir zorunluluk getirilmiştir. (Seratlı, 2004: 224; Süzek, 2006: 685; Demircioğlu, 2006: 103) Bununla birlikte 4857 sayılı Kanunda iş sağlığı ve güvenliği konusunun yönetmeliklerle düzenlenecek olmasının, çağın sürekli değişen ve gelişen teknolojik hızına ayak uydurabilmesi açısından önemli olduğunu belirtilmektedir. (Seratlı, 2004: 219) Bu bağlamda 4857 sayılı Kanun ile iş sağlığı ve güvenliği konusunda çeşitli hükümler getirilmiş, konu yasal güvence altına alınmış, ikincil mevzuat ise yönetmelik düzeyinde hazırlanarak gerektiğinde değiştirilebilir esnek bir yapı kurulmuştur.

Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliği konusunda gerek düzenleyici gerekse denetleyici bir mevzuat olmasına rağmen, iş kazaları ve meslek hastalıklarını azaltma noktasında beklenen başarıya henüz ulaşamamıştır. (Yılmaz, 2010a: 151) İş Kanununda 2003 yılında yapılan düzenlemeye istinaden 2004 yılından itibaren ÇSGB tarafından işyerlerindeki kaza ve hastalık oranını geliştirmiş ülkeler seviyesine indirebilmek için bir dizi çalışma başlatılmıştır. Bu çalışmalardan biri de sanayi işletmelerinde iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi, işyeri hemşiresi ve sağlık memurlarının belirli standartlarda eğitim alarak sertifikalandırılmalarına ve çalıştırılmalarına ilişkin düzenlemelerdir².

Bu eğitimlere, iş mevzuatı gereği eli ve üzerinde işçi çalıştıran ve girmiş olduğu risk grubuna göre, iş güvenliği uzmanı çalıştırmak zorunda olan sanayi kuruluşlarında çalışan ya da çalışacak teknik elemanlar ile mühendisler katılmaktadır.

---

² Bu düzenlemelere istinaden; iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik elemanların nitelikleri sayısı, görev, yetki ve sorumlulukları, eğitimleri ve çalışma şartları ile ilgili usul ve esasları belirlemek üzere hazırlanan, ‘İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’ Resmi Gazete’de yayımlanmış, bu yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren bir yıl süre ile iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik elemanlar için iş güvenliği uzmanlığı sertifikası şartı aranmayacağı hükme bağlanmıştı. 04.02.2005 tarih ve 25717 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan yönetmelikle yapılan değişiklikle 20.01.2006 tarihine kadar iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik elemanlar için iş güvenliği uzmanlığı sertifikası şartı aranmayacağı belirtilmiş, ancak, 26.01.2006 tarih ve 26061 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan yönetmelik değişikliği ile 20.09.2006 tarihine kadar iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik elemanlar için iş güvenliği uzmanlığı sertifikası şartı aranmayacağı, ancak 20.09.2006 tarihinden itibaren iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik elemanlar için iş güvenliği uzmanlığı sertifikası şartı aranacaktı fakat 2004 yılında söz konusu eğitimler başlamış olmasına rağmen ilk olarak TMMOB’nin açmış olduğu dava sonucunda uygulanmasına başlamış eğitimler bir süre sonra kesintiye uğramıştır (Kurt, 2006).

4857 sayılı İş Kanunu'nda (düzenlemenin ilk halinde) iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili hükümler kanunun 77., 78.,79.,80.,81.,82.,83.,95. ve 105. maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre iş güvenliği uzmanının alması gerekli olan 'iş sağlığı ve güvenliği eğitimi' ile ilgili hükümler ise Kanunun 77., 81. ve 82. Maddelerinde (düzenlemenin ilk halinde) hüküm altına alınmıştır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 'İşverenlerin ve İşçilerin Yükümlülükleri' başlıklı 77. maddesinde; 'İşverenler işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmak, işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdürler. İşverenler işyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uyulup uyulmadığını denetlemek, işçileri karşı karşıya buldukları mesleki riskler, alınması gerekli tedbirler, yasal hak ve sorumlulukları konusunda bilgilendirmek ve gerekli iş sağlığı ve güvenliği eğitimini vermek zorundadırlar. Yapılacak eğitimin usul ve esasları ÇSGB'nca çıkartılacak yönetmelikle düzenlenir' hükmü yer almaktadır.

Anılan madde metninde, işverenlerin işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin olarak her türlü önlemi almaları, gerekli teçhizatı bulundurmaları, işçileri bu konularda bilgilendirmeleri, işçilerin alınan önlemlere uyup uymadıklarını denetlemeleri ve onlara iş sağlığı ve güvenliği konusunda eğitim vermeleri bir zorunluluk olarak hüküm altına alınmıştır.

İş Kanunu'nun 82. inci Maddesinde³ ise; 'işyerinde iş güvenliği önlemlerinin sağlanması, iş kazalarının ve meslek hastalıklarının önlenmesi için alınacak önlemlerin belirlenmesi ve uygulanmasının izlenmesi hizmetlerini yürütmek üzere işyerindeki işçi sayısına, işyerinin niteliğine ve tehlikelilik derecesine göre görevlendirilecek bir veya daha fazla mühendis veya teknik elemanın nitelikleri, sayısı, görev, yetki ve sorumlulukları, eğitimleri, çalışma şartları, görevlerini nasıl yürütecekleri bir yönetmelik çerçevesinde düzenleneceğini' belirtmiştir. Dolayısıyla iş güvenliği uzmanı çalıştırmak 82. Maddenin işverenlere getirmiş olduğu bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Ancak bu düzenleme 2003 yılında yasalaşmış ve ikincil mevzuat hükümleri de 2004 yılında ÇSGB'nca çıkartılmış olmasına rağmen 2004-2010 yılları arasında kapsayan dönemde sertifika eğitimleri üç kez kesintiye uğramıştır. Bunun nedeni; düzenlemenin meslek kuruluşlarının tepkisi ile karşılaşmış olması ve yapılan ikincil mevzuatın ÇSGB'nın Kuruluş Kanunu olan 3146 sayılı Kanun ile 4857 sayılı İş Kanununa aykırı hükümler içermesidir. Bu tepkiler hukuki yollara başvuru şeklinde kendini göstermiş, sertifika eğitimlerinin yedi yıllık zaman dilimi içinde üç kez yeniden düzenlemesine yol açan bir dönüşüm yaşanmıştır. Bu dönüşümün temel nedeni; Danıştay'a açılan iptal davalarının, yönetmeliklerin geçerliliği üzerinde yarattığı etkiler sonucu eğitimlerin durmasıdır. Bu durumun önüne geçebilmek ve

³ 15.05.2008 tarihli ve 5763 Sayılı Kanunun 37. Maddesi ile 4857 Sayılı Kanunun 82. Maddesi kaldırılmıştır. Bu maddenin içeriği 23.07.2010 tarihli ve 6009 Sayılı Kanunun 49.maddesi ile 4857 Sayılı Kanunun 81. Maddesine eklenmiştir.

dava sonuçlarının sağlık ve güvenlik profesyonelleri üzerinde yaratmış olduğu olumsuz sonucu ortadan kaldırmak amacıyla ÇSGB tarafından yeni düzenlemeler yapılmış ve yayınlanan her yönetmelik bir önceki düzenlemenin eksikliklerini gidermeye çalışmıştır. Yapılan düzenlemelerdeki temel sorun; düzenlemelerin karışık ve birbiri ile çelişen hükümler içermesi (Yılmaz, 2010b: 89) ve önceki yönetmeliklere göre sertifika alan profesyonellerin belgelerinin yeni yasallaşmış olan İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununa⁴ kadar geçen süreç içerisinde geçersiz olmasıdır.

Bu makale içinde incelenen konu; bu hukuki sürecin nasıl bir dönüşüm içinde gerçekleştiği ve sertifika eğitimlerine yönelik düzenlemelerin kıyaslanmasıdır. Bu dönem içinde çıkartılmış her üç yönetmelik; sertifika sınıfları, eğitime ilişkin standartlar, eğitimcilere ilişkin standartlar, eğitim kurumlarına ilişkin standartlar ve sınava ilişkin standartlar başlıkları altında mukayeseli olarak incelenmiştir. Her konu başlığı altında üç yönetmeliğin getirmiş olduğu düzenlemeler sunulmuş daha sonra farkların neler olduğu ve nedenleri sorgulanmış, düzenlemelerin hangi gerekçelerle değiştirildiği anlaşılmaya çalışılmıştır.

Konuyla ilgili olarak 2004⁵, 2009⁶ ve 2010⁷ yıllarında üç farklı yönetmelik yayınlanmıştır. Konunun okuyucu açısından daha rahat anlaşılmasını sağlamak amacıyla yönetmelikler makale içinde birinci (2004), ikinci (2009) ve üçüncü (2010) yönetmelik olarak kodlanmıştır.

---

⁴ İş sağlığı ve Güvenliği Kanunu 30.06.2012 tarih ve 28339 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁵ İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte 20.01.2004 tarih ve 25352 sayılı Resmi Gazete.

⁶ İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmelik, 15.09.2009 tarih ve 27320 sayılı Resmi Gazete.

⁷ İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik, 27.11.2010 tarih ve 27768 sayılı Resmi Gazete.

'Hükümet, Danıştay dava sürecini beklemeden 1 Ağustos 2010 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan ve 'Torba Yasa' olarak tanımlanan 6009 sayılı Kanun ile konuya yasal çözüm getirdi. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı da yeni yasal çerçeve içinde 27 Kasım 2010 tarih ve 27768 sayılı Resmi Gazete'de yayınladığı 3 yönetmelikle iş güvenliği uzmanlığı, işyeri hekimliği ve iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri ile ilgili yeni esasları belirledi. Yeni yönetmeliğin geçici 2. maddesi ile eski yönetmelik kapsamında düzenlenen iş güvenliği uzmanlığı eğitim programlarını tamamlayanların yeni Yönetmelik kapsamında yer alan iş güvenliği uzmanlığı eğitimlerini tamamlamış sayılacağı ve düzenlenecek sınavlara katılmaya hak kazanacağı hüküm altına alındı.' (Kenar, 2010)

İş Güvenliği Uzmanlığı İlke ve Esaslarına İlişkin Düzenlemeler

Sertifika Sınıfları

Birinci Yönetmelik (2004)

İş Kanununun 82. maddesine dayanılarak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na çıkartılan Yönetmeliğe göre⁸ iş güvenliği uzmanlarının eğitimlerine ilişkin ilke ve esaslar belirlenmiştir. Yönetmelik uyarınca iş güvenliği uzmanları, iş güvenliği ile görevli mühendis ve teknik elemanlardan oluşmaktadır. Söz konusu Yönetmelikteki esaslara göre iş güvenliği uzmanlığı üç sınıfa ayrılmaktadır. Bunlar A, B ve C sınıflarıdır. İş güvenliği uzmanları görev yapacakları işyerinin içinde bulunduğu risk grupları çerçevesinde bu sınıflara göre verilecek eğitime katılıp gerekli sertifikayı almak zorundadır. Bahse konu sertifikayı alabilmek için bazı ön şartlar getirilmiştir. Bu ön şartların başında ilk yönetmelikte hangi okullardan mezun olunması gerektiği yönünde ayrıntılar açıklanmıştır. 2004 yılında yayınlanan birinci yönetmeliğe göre sertifika sınavına girebilmek için üniversitelerin; kimya, makine, maden, jeoloji, metalürji, endüstri, elektrik, inşaat, fizik, bilgisayar, tekstil, petrol, uçak, gemi, çevre ve gıda mühendisliği ile mimarlık bölümleri ile ziraat fakültelerinin tarım makineleri bölümünden mezun olmak; teknik eleman olarak üniversitelerin iş sağlığı ve güvenliği bölümleri, kimyagerlik, fizik, jeofizik ve jeoloji bölümleri ile teknik eğitim fakültelerinden mezun olmak gerekmektedir. (Akın, 2005: 50; Ekmekçi, 2005: 138; Demircioğlu, 2006: 114) Yönetmeliğin görev alanları başlıklı 10. maddesinde hangi sertifikaya sahip uzmanın hangi risk derecelerindeki işyerlerinde çalışabileceği belirlenmiştir. Buna göre; 'A Sınıfı Sertifikaya sahip olanlar bütün işyerlerinde, B Sınıfı Sertifikaya sahip olanlar I inci, II inci, III üncü ve IV üncü risk gruplarında yer alan işyerlerinde, C Sınıfı Sertifikaya sahip olanlar I inci, II inci ve III üncü risk gruplarında yer alan işyerlerinde çalışabilirler. İşyerinde birden fazla iş güvenliği uzmanının görevlendirilmesi halinde, en az bir iş güvenliği uzmanında yukarıda belirtilen şartlar aranır. Risk gruplarının hangi işkollarını içerdiği ise İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Risk Grupları Listesi Tebliği⁹ ile belirlenmiştir'. Dolayısıyla iş güvenliği uzmanlarına yönelik eğitimlerin içerikleri de söz konusu sınıflara göre farklılık içermektedir. Çünkü, her sınıftaki uzman farklı risk gruplarına dâhil olan işyerlerinde görev yapacaktır. Burada esas olan; iş güvenliği konusunda istihdam

⁸ İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte 20.01.2004 tarihli ve 25352 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelikte daha sonra yapılan değişiklikler 04.02.2005/25717 tarih ve sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

⁹ İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Risk Grupları Listesi Tebliği, Resmi Gazete: 13.04.2004/25432.

edilen uzmanın işyerinde yapılan esas işin niteliğine uygun meslekten olmasına özen gösterilmesidir. (Akın, 2005: 51)

Yönetmelikte her farklı sınıf sertifikaya sahip olabilmek için farklı standartlar öngörülmüştür. 8. maddede bu standartlar ayrıntıları ile açıklanmıştır.

A Sınıfı Sertifika İçin Belirlenmiş Şartlar

a) İş sağlığı ve güvenliği alanında en az üç yıl teftiş yapmış iş müfettişleri ile Bakanlık İş Sağlığı ve Güvenliği Merkezi Müdürlüğünde iş sağlığı ve güvenliği alanında en az on yıl çalışmış mühendis veya teknik elemanlara istekleri halinde,

b) Kamu kurum ve kuruluşlarında veya özel sektörde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olarak en az sekiz yıl görev yaptığını belgeleyen ve Bakanlıkça açılacak sınavda başarılı olan mühendis veya teknik elemanlara,

c) B Sınıfı İş Güvenliği Uzmanlığı Sertifikası ile en az üç yıl görev yaptıklarını belgeleyen mühendis veya teknik elemanlara, Bakanlıkça düzenlenen eğitime katılarak yapılacak sınavda başarılı olmak kaydı ile A Sınıfı İş Güvenliği Uzmanlığı Sertifikası verilir.

B Sınıfı Sertifika İçin Belirlenmiş Şartlar

a) Kamu kurum ve kuruluşlarında veya özel sektörde iş güvenliği ile ilgili olarak en az üç yıl görev yaptığını belgeleyen ve Bakanlıkça açılacak sertifika eğitim programına katılan ve sınavda başarılı olan mühendis veya teknik elemanlara,

b) C Sınıfı İş Güvenliği Uzmanlığı Sertifikası ile en az üç yıl görev yaptıklarını belgeleyen ve Bakanlıkça düzenlenen eğitime katılarak yapılacak sınavda başarılı olanlara B Sınıfı İş Güvenliği Uzmanlığı Sertifikası verilir.

C Sınıfı Sertifika İçin Belirlenmiş Şartlar

Bakanlıkça düzenlenen C sınıfı sertifika eğitim programlarına katılan ve eğitim sonunda düzenlenecek sınavda başarılı olan mühendis veya teknik elemanlara verilir.

Yönetmelikte ayrıntıları yukarıdaki şekilde tanımlanmış olan sınıflarda sertifika sahibi olan iş güvenliği uzmanları sertifikalarını aldıkları tarihten itibaren beş yıl sonra ve müteakip beşer yıllık sürelerle ÇSGB tarafından düzenlenecek olan yenileme eğitimlerine katılmak zorundadırlar aksi durumda sertifikalar geçerliliğini yitirecektir.

İkinci Yönetmelik (2009)

Danıştay'ın birinci yönetmeliğin bazı maddelerini iptal etmesi sonucunda¹⁰

¹⁰ Danıştay 10. Dairesi, söz konusu yönetmeliğin 4. maddesindeki 'iş güvenliği uzmanı' tanımının ve 5,7,8,9,10,11,12,13,14,15, ve 16. maddelerinin iptaline, 4. maddede yer verilen diğer tanımlar ve 17. madde yönünden davanın reddine karar vermiştir. Dava 2004 yılında TMMOB tarafından açılmıştır. Dava gerekçesi özet olarak; 4857 sayılı İş Kanunu'na göre yönetmeliğin hazırlık aşamasında TMMOB'nin görüşünün alınmasını zorunlu iken, idarenin görüş almadan yönetmeliği hazırlayarak yürürlüğe koyduğu, yönetmeliğin 'Tanımlar' başlıklı 4. maddesinin,

ÇSGB'nın bağlı kuruluşu olan ÇASGEM tarafından yürütülen iş güvenliği uzmanlığı eğitimleri de durmuştur. Eğitimler ÇSGB'nın 2009 yılında konu hakkında yeni bir yönetmelik¹¹ yayınlaması ile tekrar başlamıştır.

Yönetmeliğin iş güvenliği uzmanlarının çalışma süreleri başlıklı 36. maddesinde iş güvenliği uzmanlarının kaç sınıfa ayrılmış olduğu ve sorumluluk alanları belirlenmiştir. Buna göre ilk yönetmelikte düzenlendiği üzere A, B ve C sınıfı iş güvenliği uzmanları aynı şekilde korunmuştur. Belirtilen sınıflarda iş güvenliği belgesine sahip olabilmek için gerekli şartlar yönetmeliğin 56. Maddesinde düzenlenmiştir.

A Sınıfı Sertifika İçin Belirlenmiş Şartlar

a) İş sağlığı ve güvenliği alanında en az üç yıl teftiş yapmış iş müfettişlerine istekleri halinde,

b) Genel Müdürlük ve bağlı birimlerinde iş sağlığı ve güvenliği alanında en az sekiz yıl görev yapmış iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarına istekleri halinde,

c) B sınıfı iş güvenliği uzmanlığı belgesiyle en az beş yıl fiilen görev yaptığını iş güvenliği uzmanlığı sözleşmesi ile belgeleyerek eğitim kurumları tarafından düzenlenen iş güvenliği uzmanlığı eğitim programlarına katılanlardan Genel

'görevli mühendis' ibaresine aykırı olarak sayma yoluyla mühendislik disiplinlerini daralttığı, meslek odasından iş güvenliği uzmanlığı belgesi almış olan mühendislerin kazanılmış haklarını yok saydığı, 8. maddeyle bakanlıkta çalışanların ayrıcalıklı kılındığı ve sınavsız sertifika hakkı verildiği, İş Kanununda 'mühendis veya teknik eleman' sınırlaması yapılmasına rağmen Bakanlık bünyesinde çalışan tüm müfettişlerin kapsama dâhil edilerek işletme, hukuk, iktisat vb. fakülte mezunlarına da iş güvenliği uzmanlığı yolunun açıldığı, 'Eğitim ve sınav konuları' ile ilgili 9. maddede düzenlenen İş Güvenliği Uzmanlığı Eğitim Komisyonu'nda TMMOB'nin bir üyeye temsil edilmesiyle birliğin etkin olmasının engellendiği, iş güvenliği uzmanlarına sertifika sınıfına göre çalışma esasının getirilmesinin özel bir alan olan iş güvenliği alanının sınıflandırılmasına yol açtığı ve risk gruplarına göre çalışma sonucunu doğurduğu bu yöntemin ise işyerlerinin hangi risk grubuna gireceği konusunda ülkemizde yeterli bilimsel verinin bulunmaması nedeniyle uygulanmasının bilimsel olmayacağı, iş güvenliği uzmanı için öngörülen hizmet süreleriyle İş Kanunu'nun amaçladığı güvenli iş ortamının sağlanamayacağı, yönetmeliğin 12, 13 ve 14. maddelerinin 11. maddeyle çeliştiğini çünkü iş güvenliği uzmanının anılan maddelerde belirlenen, görev, yetki ve sorumluluklarının 11. maddede belirlenen hizmet süresinde yerine getirilmesinin olanaklı olmadığı, iş güvenliği uzmanının işverenle sözleşme yapmasını düzenleyen 15. ve sözleşmenin herhangi bir nedenle geçerliliğini yitirmesi halinde, bu durumun idareye bildirilmesini öngören 16. maddesinin söz konusu nitelikleri itibarıyla iş güvenliği uzmanını işverene bağımlı hale getirdiği, yönetmeliğin yayımı tarihinde yürürlüğe gireceğinin belirlendiği 17. maddenin ise bu şekliyle bakanlık personelinin sınavsız sertifika sahibi olmasının sağlanmasına yol açarak bakanlık personeli lehine fiili durum yaratıldığı ileri sürülmüştür". (Kurt, 2006).

¹¹ İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmelik, Resmî Gazete: 15 Ağustos 2009 / 27320.

Müdürlükçe yaptırılan A sınıfı iş güvenliği uzmanlığı sınavında başarılı olan mühendis veya teknik elemanlara verilir.

B Sınıfı Sertifika İçin Belirlenmiş Şartlar

a) Genel Müdürlük ve bağlı birimlerinde iş sağlığı ve güvenliği alanında en az üç yıl görev yapmış iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarına istekleri halinde,

b) İş sağlığı ve güvenliği alanında doktora yapmış olan mühendis veya teknik elemanlardan B sınıfı iş güvenliği uzmanlığı eğitim programının pratik bölümünü tamamlayanlara istekleri halinde,

c) Genel Müdürlük ve bağlı birimlerinde iş sağlığı ve güvenliği alanında en az beş yıl görev yapmış mühendis veya teknik elemanlardan Genel Müdürlükçe yaptırılan B sınıfı iş güvenliği uzmanlığı sınavında başarılı olanlara,

d) C sınıfı iş güvenliği uzmanlığı belgesiyle en az iki yıl fiilen görev yaptığını iş güvenliği uzmanlığı sözleşmesi ile belgeleyerek eğitim kurumları tarafından düzenlenen iş güvenliği uzmanlığı eğitim programlarına katılanlardan Genel Müdürlükçe yaptırılan B sınıfı iş güvenliği uzmanlığı sınavında başarılı olan mühendis veya teknik elemanlara verilir.

C Sınıfı Sertifika İçin Belirlenmiş Şartlar

a) Eğitim kurumları tarafından düzenlenen C sınıfı iş güvenliği uzmanlığı eğitim programlarına katıldıklarını belgeleyen ve Genel Müdürlükçe yaptırılan C sınıfı iş güvenliği uzmanlığı sınavında başarılı olan mühendis veya teknik elemanlara,

b) İş sağlığı ve güvenliği alanında yüksek lisans yapmış olan mühendis veya teknik elemanlardan C sınıfı iş güvenliği uzmanlığı eğitim programının pratik bölümünü tamamlayanlara istekleri halinde verilir.

Üçüncü Yönetmelik (2010)

Danıştay'ın ikinci yönetmeliğin bazı maddelerini iptal etmesi sonucunda¹² İkinci Yönetmeliğe göre yürütülen iş güvenliği uzmanlığı eğitimleri de durmuştur. Bu süreç ÇSGB'nın 2010 yılında konu hakkında yeni bir yönetmelik¹³ yayınlaması ile tekrar başlamıştır.

---

¹² ÇSGB tarafından hazırlanarak 15.8.2009 tarih ve 27320 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan İşyeri Sağlık Ve Güvenlik Birimleri İle Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında yönetmeliğin bazı maddelerinin yürütülmesinin durdurulması ve iptali için TMMOB Makina Mühendisleri Odası tarafından açılan dava sonucunda Danıştay tarafından, Yönetmeliğin 4/b, 4/c, 35., 40., 41., 42., 44., 47., 48., 54. maddeleri ile 56. maddenin 1/a-3, 1/b-2, 1/b-4, 1/c-1 ve 1/c-2 alt bentlerinin yürütülmesinin durdurulmasına, anılan Yönetmeliğin dava konusu diğer madde ve düzenlemelerine ilişkin yürütmenin durdurulması isteminin reddine karar verilmiştir (Danıştay, 10. Daire, Esas No: 2009/13770, Tarih: 16.04.2010)

¹³ İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete: 27.11.2010 /27768

A Sınıfı Sertifika İçin Belirlenmiş Şartlar

a)B sınıfı iş güvenliği uzmanlığı belgesiyle en az dört yıl fiilen görev yaptığını iş güvenliği uzmanlığı sözleşmesi ile belgeleyen ve A sınıfı iş güvenliği uzmanlığı eğitimine katılarak yapılacak A sınıfı iş güvenliği uzmanlığı sınavında başarılı olan mühendis, mimar veya teknik elemanlara,

b)İş sağlığı ve güvenliği alanında en az beş yıl teftiş yapmış mühendis, mimar veya teknik eleman olan iş müfettişleri, en az beş yıl uzman olarak çalışmış Bakanlık iş sağlığı ve güvenliği uzmanları, iş sağlığı ve güvenliği veya iş güvenliği doktorası yapmış olan mühendis, mimar veya teknik elemanlar ile Genel Müdürlük ve bağlı birimlerinde mühendis, mimar veya teknik eleman olarak en az on yıl görev yapmış olanlardan A sınıfı iş güvenliği uzmanlığı için yapılacak sınavda başarılı olanlara verilir.

B Sınıfı Sertifika İçin Belirlenmiş Şartlar

a)C sınıfı iş güvenliği uzmanlığı belgesiyle en az üç yıl fiilen görev yaptığını iş güvenliği uzmanlığı sözleşmesi ile belgeleyen ve B sınıfı iş güvenliği uzmanlığı eğitimine katılarak yapılacak B sınıfı iş güvenliği uzmanlığı sınavında başarılı olan mühendis, mimar veya teknik elemanlara,

b)İş sağlığı ve güvenliği veya iş güvenliği yüksek lisansı yapmış olan mühendis, mimar veya teknik elemanlardan B sınıfı iş güvenliği uzmanlığı sınavında başarılı olanlara verilir.

C Sınıfı Sertifika İçin Belirlenmiş Şartlar

a)C sınıfı iş güvenliği uzmanlığı eğitimine katılarak yapılacak C sınıfı iş güvenliği uzmanlığı sınavında başarılı olan mühendis, mimar veya teknik elemanlara Bakanlıkça verilir.

b)Yurtdışından alınan iş güvenliği uzmanlığı veya eşdeğer belgeye sahip olan mühendis, mimar veya teknik elemanlardan;

ba)Sahip olduğu belge ile en az yedi yıl çalıştığını belgeleyenlerden A sınıfı iş güvenliği uzmanlığı eğitimine katılarak yapılacak A sınıfı iş güvenliği uzmanlığı sınavında başarılı olanlara A sınıfı,

bb)Sahip olduğu belge ile en az üç yıl çalıştığını belgeleyenlerden B sınıfı iş güvenliği uzmanlığı eğitimine katılarak yapılacak B sınıfı iş güvenliği uzmanlığı sınavında başarılı olanlara B sınıfı,

bc)Sahip olduğu belge ile müracaat ederek yapılacak C sınıfı iş güvenliği uzmanlığı sınavında başarılı olanlara C sınıfı,

iş güvenliği uzmanlığı belgesi Ek-1'deki örneğine uygun olarak Bakanlıkça verilir.

c)İkinci fıkranın c bendine göre¹⁴ C sınıfı iş güvenliği uzmanlığı belgesi almak isteyenlere sadece bir kez doğrudan sınava girme hakkı tanınır.

---

¹⁴ Sahip olduğu belge ile müracaat ederek yapılacak (C) sınıfı iş güvenliği uzmanlığı sınavında başarılı olanlara (C) sınıfı belge verilir.

Sertifika Sınıfları ve Şartlarına İlişkin Değerlendirme

Aşağıda Tablo 1’ de A Sınıfı Sertifikaya sahip olabilmek için gerekli ön şartlar her üç yönetmelik çerçevesinde, bakanlık merkez teşkilatı personeli, bağlı ve ilgili kuruluş personeli, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan personel ve özel sektör personeli için gösterilmiştir.

Tablo 1: Tüm Düzenlemelere Göre Kıyaslanabilir (A) Sınıfı İş Güvenliği Uzmanlığı Sertifika Şartları¹⁵

UNVAN	Birinci Yönetmelik (2004) (Yürürlükten Kaldırıldı)	İkinci Yönetmelik (2009) (Yürürlükten Kaldırıldı)	Üçüncü Yönetmelik (2010) (Yürürlükte)
İŞ MÜFETTİŞLERİ	İSG Alanında En az 3 Yıl Teftiş Yapmış Tüm İş Müfettişlerine SINAVSIZ	İSG Alanında En az 3 Yıl Teftiş Yapmış Tüm İş Müfettişlerine SINAVSIZ	İSG Alanında en az 5 yıl teftiş yapmış mühendis, mimar veya teknik eleman olan iş müfettişlerine SINAVLI
SOSYAL GÜVENLİK MÜFETTİŞLERİ	-----	-----	-----
İSGÜM ÇALIŞANLARI	En az 10 Yıl çalışmış Mühendis ve Teknik elemanlara SINAVSIZ	-----	Genel Müdürlük ve bağlı birimlerinde mühendis, mimar veya teknik eleman olarak en az 10 Yıl görev yapmış olanlara - SINAVLI
İSGGM¹⁶ - İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ UZMANLARI	-----	İSG Genel Müdürlük ve bağlı birimlerinde iş sağlığı ve güvenliği alanında en az 8 çalışmış İSG Uzmanlarına SINAVSIZ	En az 5 yıl uzman olarak çalışmış Bakanlık iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarına SINAVLI
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK EĞİTİM UZMANLARI	-----	-----	-----
DİĞER KAMU PERSONELİ (MÜHENDİS VE TEKNİK ELEMANLAR)	En az 8 yıl Çalışanlara SINAVLI	-----	-----

¹⁵ Bu makalenin hazırlanması sürecinde bahse konu tabloda yürürlükten kaldırıldığı belirtilen yönetmeliklere göre düzenlenmiş tüm sertifika tipleri 30.06.2012 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nun Geçici 5. Maddesine göre bir yıl içinde Bakanlıkça verilecek olan yeni belgeler ile değiştirilmesi şartıyla kullanılabilir hale gelmiştir.

¹⁶ İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü.

İş Güvenliği Uzmanlığı Eğitimlerindeki Hukuki Dönüşüm

<p>ÖZEL SEKTÖR PERSONELİ (MÜHENDİS VE TEKNİK ELEMENLAR)</p>	<p>En az 8 yıl Çalışanlara SINAVLI</p>	<p>(B) sınıfı iş güvenliği uzmanlığı belgesiyle en az 5 yıl çalışmış ve iş güvenliği uzmanlığı eğitim programına katılmış (A) sınıfı iş güvenliği uzmanlığı sınavında başarılı olan mühendis veya teknik elemanlara SINAVLI</p>	<p>1-(B) sınıfı iş güvenliği uzmanlığı belgesiyle en az dört yıl fiilen görev yaptığını iş güvenliği uzmanlığı sözleşmesi ile belgeleyen ve (A) sınıfı iş güvenliği uzmanlığı eğitimine katılarak yapılacak (A) sınıfı iş güvenliği uzmanlığı sınavında başarılı olan mühendis, mimar veya teknik elemanlara SINAVLI 2-İş sağlığı ve güvenliği veya iş güvenliği doktorası yapmış olan mühendis, mimar veya teknik elemanlara - SINAVLI</p>
--	--	---	---

Bu düzenlemeler yapılırken her farklı sınıf sertifika için belirli şartlar belirlenmiş ancak bu şartların özellikle çalışma deneyimine ilişkin sürenin hangi standartlara göre belirlenmiş olduğuna ilişkin bir açıklama getirilmemiştir. Örneğin iş müfettişleri için A Sınıfı Sertifika sahibi olabilmek için ilk iki yönetmeliğe göre İSG alanında üç yıl teftiş yapmış olma şartı yeterli görülmüş ve bu şartı taşıyan iş müfettişlerine A Sınıfı İş Güvenliği Uzmanlığı Sertifikasının sınavsız verileceği hüküm altına alınmıştır. Aynı şart 2010 yılında yapılan düzenlemede değiştirilmiş, iş müfettişlerinin sadece belirli bölümlerden mezun olanları için en az beş yıl İSG alanında teftiş yapmış olmaları ve açılacak sınavda başarılı olmaları şartı ile A Sınıfı Sertifika alabilecekleri hüküm altına alınmıştır. Bu düzenlemelerde dikkat çeken temel unsur, ilk iki yönetmelikte iş müfettişleri arasında teknik ya da sosyal kökenli müfettişler için herhangi bir ayırım yapılmamışken bu şartın üçüncü yönetmelikte değiştirilmiş olmasıdır. Hâlbuki ilk yönetmeliğin 4. Maddesinde bahse konu sertifika programına katılabilecek mühendis ve teknik elemanların hangi bölümlerden mezun olmaları gerektiği açık bir şekilde belirtilmiştir. Her üç düzenlemenin de eksik yönü okulların hangi bölümlerinden mezun olunması gerektiği yönünde bir hüküm içermemesidir. Çünkü iş teftiş kurulunda mühendislik fakülteleri, iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının yanında eczacılık ve tıp fakültesi mezunları da bulunmaktadır. Ancak 2010 yılında yapılan son düzenlemeye göre öyle anlaşılıyor ki; iş müfettişleri arasından, A Sınıfı sertifika sahibi olabilmek için, İSG alanında en az beş yıl teftiş yapmış olmaları ve bununla birlikte mühendis, mimar veya teknik eleman yetiştiren okulları bitirmiş olmaları gerekmektedir. Bu şartlara ek olarak yapılacak sınavda başarılı olmaları kaydıyla bu sertifika verilmektedir. Burada iş müfettişinin hangi mühendislik bölümünden ya da teknik okuldan mezun olması gerektiği yönünde bir açıklık getirilmemiş olup, tüm mühendis ve teknik eleman ve mimar kökenli iş müfettişlerine belgenin verilebileceği hüküm altına alınmıştır. Bu durumda ilk iki yönetmeliğe göre sertifika almaya hak kazanmış ve üçüncü yönetmelikte belirlenmiş şartları taşımayan iş müfettişlerinin de sertifikaları geçersiz hale gelmiştir.

Benzeri farklılıklar, İSGÜM çalışanları, İSG Uzmanları ile kamu ve özel sektör personeli için her yönetmelikte görülebilir. İlk Yönetmelik hükümlerine göre İSGÜM çalışanlarına en az on yıllık iş deneyimine sahip olmaları sonucunda verilen sertifikaya ilişkin yapılan düzenlemeye, ikinci yönetmelikte hiç yer verilmemiş, üçüncü yönetmelikte ise yapılan bir düzenleme ile hem Genel Müdürlük hem de İSGÜM gibi Genel Müdürlüğün bağlı birimlerinde mühendis, mimar veya teknik eleman çalışan personele en az on yıllık iş deneyimine sahip olmaları ve açılacak sınavda başarılı olmaları halinde A Sınıfı İş Güvenliği Uzmanlığı Sertifikasının verilebileceği hüküm altına alınmıştır. İlk yönetmelikte sınav şartı aranmazken üçüncü yönetmelikte sınav şartı getirilmiştir.

Çelişik düzenlemeler kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan mühendisler için de geçerlidir. İlk yönetmelikte; ‘kamu kurum ve kuruluşlarında veya özel sektörde iş

sağlığı ve güvenliği ile ilgili olarak en az sekiz yıl görev yaptığını belgeleyen ve Bakanlıkça açılacak sınavda başarılı olan mühendis veya teknik elemanlara' A sınıfı sertifikanın verilebileceği belirtilmiştir. Bu fıkraya göre getirilmiş olan kamu çalışanı ifadesi ile maddenin (a) fıkrasında belirtilen Bakanlık İş Müfettişleri ya da İSGÜM çalışanları arasında nasıl bir fark vardır ki her üçü için iş sağlığı ve güvenliği alanında kamu çalışanı olmasına rağmen üç yıl, sekiz yıl ve on yıl gibi farklı çalışma deneyimi aranmaktadır? Bu soru karşısında iş müfettişlerinin saha deneyiminin yüksek olduğu gibi bir açıklama getirilebilir. Öyle ise aynı açıklama kamu kuruluşlarında çalışan bazı mühendisler için de geçerli olmalıdır. Örneğin Türkiye Taş Kömürü İşletmelerinde çalışan ve çalışma süresinin büyük bir kısmı maden ocağında geçen maden mühendisleri için de üç yıl yeterli olmalıdır. Kısacası ilk yönetmelik hazırlanırken hangi ölçütler dikkate alınarak üç, sekiz ve on yıl süreleri tespit edilmiş ve bazıları için sınav şartı aranırken diğerleri için aranmamıştır? İlk yönetmelikte yukarıda açıklandığı üzere diğer kamu kurum ve kuruluşlarında belirli sürelerle çalışmış mühendis ve teknik elemanlara yer verilmiş iken ikinci yönetmelik çerçevesinde bu düzenleme de kaldırılmıştır. Bu nedenle birçok KİT ile genel ve katma bütçeli idarede doğrudan iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili işlerde çalışan diğer kamu çalışanları için kursa katılma ve sınava girme şartı ile sertifika alabilme zorunluluğu doğmuştur.

2009 yılında yayınlanan ikinci yönetmelik çerçevesinde hangi sınıflarda kimlere sertifika verileceğine ilişkin şartlarda değişiklikler yapılmıştır. Örneğin ilk yönetmelik çerçevesinde ÇSGB ana hizmet birimleri arasında sayılan İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü'nde çalışan İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlarına yer verilmemişken ikinci yönetmelik çerçevesinde bu uzmanlara da yer verilmiştir. Bunun dışında sertifika alınabilmesi ile ilgili olarak iş deneyimine ilişkin standartlarda da değişiklikler yapılmıştır. İkinci yönetmelikte dikkat çeken bir başka husus ise 2004 yılında çıkartılan yönetmelik hükümlerine göre eğitim planlama, uygulama ve sertifikalandırma yetkisine sahip olan ÇASGEM'de istihdam edilmiş Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanları herhangi bir şekilde tanımlanmamıştır. Bunun karşısında Genel Müdürlük ve bağlı birimlerinde iş sağlığı ve güvenliği alanında en az sekiz yıl görev yapmış iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarına istekleri halinde doğrudan A sınıfı sertifikanın verilebileceği belirtilmiştir. Bu şekilde İSGÜM çalışanlarının yanına iş sağlığı ve güvenliği uzmanları da eklenmiştir. Her iki birimde de çalışan uzmanların teknik kökenli okullardan mezun olmaları nedeniyle, herhangi bir okul ya da bölüm mezunu olmaları şartı getirilmemiş, Genel Müdürlük ve bağlı birimlerinde iş güvenliği uzmanı olarak sekiz yıl çalışma şartı yeterli görülmüştür. Benzeri düzenlemeler, ilk yönetmeliğe kıyasla bu yönetmelikte de B ve C sınıfı sertifika alabilmek için getirilen şartlar için geçerlidir.

2010 yılında yayınlanan üçüncü yönetmelik çerçevesinde de, ilk iki yönetmelikte olduğu üzere İş Güvenliği Uzmanlığı A, B ve C sınıfları olmak üzere üç farklı sınıfta düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler birinci ve ikinci yönetmelikten

farklı hükümler getirmiştir. Örneğin, A sınıfı sertifikaya sahip olabilmek için B Sınıfı sertifika sahipleri için birinci yönetmelikte üç yıl ve ikinci yönetmelikte de beş yıl çalışma şartı öngörülmüşken bu yönetmelikte bu süre dört olarak belirlenmiştir. Yönetmeliğin devam eden maddelerinde gerek unvanların çalışma sürelerine ilişkin şartlar gerekse diğer şartlar açısından birçok farklılık bulunmaktadır. Üçüncü yönetmeliğin ilk iki yönetmelikten önemli bir farkı ilk iki yönetmelikte yurtdışından alınan iş güvenliği uzmanlığı belgelerinin Türkiye'deki geçerliliğine ilişkin bir düzenleme yapılmamışken üçüncü yönetmelik hükümleri çerçevesinde böyle bir düzenleme getirilmesidir.

Eğitime İlişkin Standartlar

Birinci Yönetmelik (2004)

Birinci Yönetmeliğin Eğitim ve Sınav başlıklı 9. Maddesinde; 'mühendis veya teknik elemanların, işyerlerinde iş güvenliği uzmanı olarak görevlendirilebilmesi için gerekli olan sertifika eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması, sınav komisyonunun teşekkülü ve sınavın yapılaş şekli ile ilgili usul ve esasların, İş Güvenliği Uzmanlığı Eğitim Komisyonu tarafından belirleneceği' hüküm altına alınmıştır. Bu komisyon, 'İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürünün başkanlığında, İş Teftiş Kurulu Başkanlığından iş sağlığı ve güvenliği alanında görevli bir müfettiş, İş Sağlığı ve Güvenliği Merkezinden teknik dalda bir eleman, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu ve en çok üyeye sahip işçi sendikaları konfederasyonundan birer üye ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından görevlendirilecek iş güvenliği konusunda çalışmaları olan bir öğretim üyesi' nden oluşmaktadır. Bu komisyonun temel görevi uygulanacak sertifika programının içeriğini ve uygulama esaslarını belirlemektir. Komisyon tarafından belirlenen sertifika eğitim programının ve sonunda yapılacak sınavın ÇASGEM tarafından yürütüleceği öngörülmüştür. ÇASGEM tarafından yürütülen eğitimin süresinin, kuramsal ve uygulamalı olarak toplam 120 saatten az olamayacağı da belirtilmiştir.

İkinci Yönetmelik (2009)

İkinci Yönetmelikte eğitime ilişkin ilke ve esaslarda önemli değişiklikler yapılmış ve 50. Maddede eğitimlerin içeriğine ve yöntemine ilişkin ayrıntılar belirlenmiştir. Buna göre eğitime katılanlar, 'teorik eğitimin yüzde 90'ına, uygulamalı eğitimin tamamına devam etmek zorundadırlar. Eğitim sonunda, eğitime katılanların başarılı sayılmaları için, Genel Müdürlükçe yaptırılacak sınavdan 100 tam puan üzerinden en az 70 puan almış olmaları şartı aranır' hükmü yer almıştır.

İş güvenliği uzmanlarının eğitimine ilişkin ayrıntıları düzenleyen 54. Maddeye göre; eğitim programları kuramsal ve uygulamalı olmak üzere iki bölümden oluşur. Eğitimin süresi, her iş güvenliği uzmanlığı sınıfı için 180 saat kuramsal ve 40 saat uygulama olmak üzere toplam 220 saatten az olamaz. Kuramsal eğitimin en fazla üçte ikisi uzaktan eğitim yöntemi kullanılarak da verilebilir. Uygulamalı eğitimler ise

iş güvenliği uzmanı bulunan bir işyerinde yapılır. İş güvenliği uzmanlığı eğitim programlarının sonunda Genel Müdürlükçe sınav yaptırılır. İş güvenliği uzmanlığı sınavında başarılı olamayanlar sınava girdikleri tarihten itibaren bir yıl içinde bir kez daha sınava girme hakkına sahiptirler. Ancak, bu hakkını kullanmayan veya iki sınavda da başarılı olamayan adaylar yeniden eğitim programına katılmak zorundadırlar.

Üçüncü Yönetmelik (2010)

Üçüncü yönetmelik hükümleri çerçevesinde iş güvenliği uzmanlığı eğitim programlarını yürütecek kamu ya da özel kurumların, söz konusu eğitim programını nasıl düzenleyeceklerine ilişkin ayrıntılı düzenlemeler yapılmıştır. Yönetmeliğin Eğitim Programları başlıklı 20. Maddesinde altı fıkra halinde, bahse konu eğitimin bakanlıkça onaylanması gerektiği açıklanmıştır. Buna göre 20. Maddenin alt fıkralarında getirilen düzenlemeler şunlardır;

(1)Eğitim kurumları eğitime başlayabilmek için; Bakanlıkça belirlenen müfredat esas alınarak hazırlanan ve eğitim verilecek konulara uygun eğiticilerin ve ikiden fazla olmamak üzere eğiticilerin yedeklerinin de yer aldığı teorik eğitim programını ve eğitime katılacakların listesini ilgili eğitimin başlangıç tarihinden en az on iş günü önce Bakanlığa yazılı ve elektronik ortamda bildirirler.

(2)Eğitim kurumları, pratik eğitimin yapılacağı işyerlerinin listesi ve eğitim tarihlerini Bakanlığa yazılı ve elektronik ortamda bildirirler.

(3)Eğitim kurumları, mücbir nedenlerle eğiticilerde değişiklik olması halinde eğitimin başlamasından önce Genel Müdürlüğe yazı, faks veya e-posta yoluyla bilgi verirler.

(4)Bakanlıkça onaylanmamış programlarla eğitime başlanamaz.

(5)Teorik ve uygulamalı dersler haftanın günlerine dengeli olarak dağıtılır. Adayların, teorik eğitimin %90'ına ve uygulamalı eğitimin tamamına katılımı zorunludur. Eğitim kurumlarınca, eğitimin sonunda adayların derslere devam durumunu gösteren çizelge düzenlenir.

(6)Eğitimlerde kullanılacak araç ve gereçler günün teknolojisine uygun olacaktır.

Yönetmeliğin Eğitim ve Sınavlar başlıklı Dördüncü Bölümünde ise İş Güvenliği Uzmanlarının eğitimlerine ilişkin ayrıntılar belirlenmiştir. 21. Maddede eğitimin kuramsal ve uygulamalı kısımları ile ne kadar sürenin yüz yüze ve uzaktan eğitim yolu ile yapılabileceği açıklanmıştır. Bu düzenlemeler iki fıkra halinde düzenlenmiştir;

(1)Bakanlıkça belirlenecek eğitim programları teorik ve uygulamalı olmak üzere iki bölümden oluşur. Eğitim süreleri, teorik kısmı 180 saatten, uygulama kısmı 40 saatten ve toplamda 220 saatten az olamaz. Teorik eğitimin en fazla yarısı uzaktan eğitim ile verilebilir. Uygulamalı eğitimler, iş güvenliği uzmanı bulunan bir işyerinde yapılır.

(2) İş güvenliği uzmanları, belgelerini aldıkları tarihten itibaren beş yıllık aralıklarla eğitim kurumları tarafından düzenlenecek yenileme eğitimine katılmak zorundadırlar. Bu eğitimin süresi otuz saatten az olamaz.

Eğitime İlişkin Standartlar Üzerine Değerlendirme

Birinci Yönetmelikte belirtilen Komisyon için belirlenen üyeler içinde ÇASGEM ve sosyal taraflardan komisyona iştirak edecek üyeler için herhangi bir standart belirlenmemişken, diğer komisyon üyeleri için iş sağlığı ve güvenliği alanında bilgi ve deneyim sahibi olma şartı getirilmiştir. Hâlbuki komisyon özel bir konu olan iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili uzmanlık programlarına ilişkin karar alıyor ise bu durumda tüm komisyon üyelerinin konuyla ilgili eğitim ve iş deneyimine sahip olması gereklidir. Diğer taraftan eğer sertifika programlarının ÇASGEM tarafından yürütülmesi öngörülmüş ise komisyonda ÇASGEM'den daha fazla üye olması düşünülebilirdi. Ayrıca bu üye için de herhangi bir ön şart getirilmemiştir. Yani ÇASGEM'de herhangi bir unvan ile çalışan herhangi bir personelin bu komisyonda üye olma imkânı vardır. Ayrıca bu düzenlemeye göre söz konusu komisyonda ÇASGEM'in daha fazla sayıda üye ile temsil edilmesi gerekirdi çünkü planlama, uygulama ve sertifikalandırma işlemleri ÇASGEM tarafından yapıldığı için süreçlerin her aşamasında yaşanan sorunların neler olduğu en iyi ÇASGEM personeli tarafından tespit edilebilirdi.

İkinci Yönetmelikte düzenlenen eğitimin süresine ve nasıl olması gerektiğine ilişkin getirilen standartlar için bazı değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir. Öncelikle belirtilmelidir ki eğitimin kuramsal ve uygulamalı bir bileşkeden oluşması yerinde bir belirlemedir. Çünkü İSG Uzmanlığı Sertifika sahibinin çalışma alanı sahadır. Sahada çalışacak uzmanın temel görevi; İSG alanında gerekli önlemlerin alınmasını ve çalışma ortamındaki risklerin giderilmesini sağlayarak iş kazasını ve olası bir meslek hastalığının gerçekleşmesini engellemek ya da en az düzeye indirmektir. Bunun için kuramsal bilgi ile donatılmış uzmanın işi nasıl yapacağını en azından bir süre itibarıyla bir işyeri ortamında gerçekleştirilmesi önemli bir deneyimdir. Bir çalışmada, mühendis veya teknik elemanların okuduğu fakültelerde ne kadar iyi yetişmiş olurlarsa olsunlar iş güvenliği konusunda uzman sayılamayacakları, uzmanlığın bu formasyonun üzerine alınacak kuramsal ve pratik bir eğitimle sağlanabileceğini belirtilmiştir. (Süzek, 2006: 685-686) Fakat yönetmelikte belirtilmiş olmakla birlikte eksik olan, uygulamalı eğitimin hangi standartlarda işyerlerinde yapılacağına ilişkin ayrıntıların belirlenmemiş olmasıdır. Bu durumda risk derecelerine ve işkollarına göre bir sınıflandırma yapılmış olsa idi daha uygun bir düzenleme getirilmiş olabilirdi.

Teorik eğitimin en fazla üçte ikisinin uzaktan eğitim yoluyla verilebileceğine ilişkin belirleme ise yerinde bir düzenleme değildir. Burada amaç muhtemelen çalışanların bir süreliğine işten ayrılmaları durumunda kalmalarının önüne geçilmesidir. Fakat uzaktan eğitim katılımcı bir şekilde ve çevrimiçi sistemler

üzerinden etkili bir şekilde gerçekleştirilebilirse verimli bir sonuç alınabilir. Ders notlarının bilgisayar ortamında bir veri tabanına yüklenmesi ve kursiyerin de bulunduğu ilden bu ders notlarını kendi bilgisayarına indirmesi şeklinde yapılan eğitim uzaktan eğitim değildir. Dolayısıyla iş sağlığı ve güvenliği gibi sosyal ve teknik yönü son derece önemli olan, gerekli tedbirlerin alınmaması durumunda sonucu telafi edilemeyecek olaylarla karşılaşılacak bir alanda yapılacak eğitim faaliyetinin de yüz yüze olması gereklidir. Bu hem eğitimci ile kursiyer arasında kurulacak iletişim yönüyle hem de eğitimin ciddiyeti açısından önemlidir.

Genel Müdürlükçe yapılan sınavda bir yıl içinde iki kez başarılı olamayanların tekrar kursa gitmesi gerektiği yönündeki belirlemenin ise hangi bilimsel ölçütlere göre belirlenmiş olduğu hakkında yönetmelikte bir gerekçe sunulmamıştır. Böyle bir düzenleme adayın başarısız olması durumunda yeniden bir maliyete katlanması sonucunu doğuracak ve daha önce katlanmış olduğu maliyet ise boşa gidecektir. Devletin bu konuda adaylara yeni maliyetler yaratacak düzenlemelerden kaçınması yerinde olur. Dolayısıyla bir kez kurs programına devam etmiş olmak yeterli görülmeli ve sınav hakkı ise ikiden fazla sayı ile sınırlandırılmalıdır.

İş güvenliği uzmanları, iş güvenliği uzmanlığı belgelerini aldıkları tarihten itibaren yedi yıllık aralıklarla eğitim kurumları tarafından düzenlenecek bilgi yenileme eğitimine katılmak zorundadırlar. Bu eğitimin süresi yirmi dört saatten az olamaz. Bilgi yenileme eğitimine katılmayan iş güvenliği uzmanlarının, iş güvenliği uzmanlığı belgeleri geçersiz sayılır ve bilgi yenileme eğitimine katılıncaya kadar bu Yönetmelik kapsamındaki görev ve yetkilerini kullanamazlar⁷. Yedi yıllık süre hangi ölçütlere göre belirlenmiştir? Bu süre de açıklanması gerekli bir standarttır.

Eğitilere ilişkin standartlar başlığı altında ele alınmış bulunan her üç yönetmeliğe göre uzmanlık eğitiminin standartları her üç yönetmelikte de farklı belirlenmiştir. Birinci yönetmelikte eğitim süresine ilişkin düzenlemeye göre eğitim süresi, kuramsal ve uygulama toplamı olarak en az 120 saat olarak tespit edilmiştir. İkinci ve üçüncü yönetmelikle ise eğitim süresi 220 saatten az olmayacak şekilde belirlenmiştir. İkinci yönetmelikte kuramsal eğitimin en az üçte ikisinin uzaktan eğitim yolu ile verilebileceği hüküm altına alınmışken bu oran üçüncü yönetmelikte değiştirilmiş ve en fazla yarısının uzaktan eğitim yolu ile verilebileceği hüküm altına alınmıştır. İkinci yönetmeliğe ilişkin değerlendirme kısmında da belirttiğim üzere bu eğitimlerin uzaktan eğitim yolu ile verilmesi yanlış bir uygulamadır. Çünkü hem eğitimi amacından uzaklaştırmakta hem de eğitici-öğrenci ilişkisi içinde sertifika adaylarının yüz yüze iletişimi sayesinde edinebilecekleri birçok deneyimi edinme şanslarını ortadan kaldırmaktadır. Burada çözüm önerisi olarak şu önerilebilir; bu sertifikalara sahip uzmanların tehlike sınıflarına göre belli işyerlerinde çalışmalarını zorunlu ise aynı zorunluluk işverenlerin bahse konu uzmanlarını ücretli olarak bu eğitime göndermeleri yönünde de getirilebilirdi. Süzek, Almanya'daki 1973 tarihli düzenlemede söz konusu uzmanların eğitim masraflarının işverence karşılanacağını, eğitim için geçirilen sürelerde ücrete hak kazanılacağını, işçinin ücretinden bu

nedenle bir kesinti yapılamayacağına hüküm altına alınmış olduğunu belirtmektedir. (Süzek, 2006: 686)

Eğiticilere İlişkin Standartlar

Birinci Yönetmelik (2004)

Bu yönetmelik kapsamında sertifika programlarında görev alacak eğiticilere ilişkin herhangi bir standart öngörülmemiştir. Bu nedenle eğiticiler ağırlıklı olarak İş Teftiş Kurulu'ndan talep edilen iş müfettişleri ile üniversite öğretim üyelerinden oluşmuştur. Eğitici seçiminin bu kadar serbest olması doğru bir yaklaşım olmamakla birlikte müteakip yönetmeliklerin öngörmüş olduğu aşırı kısıtlayıcı şartların da birçok uzmanın bu eğitimlerde eğitici olamaması sonucunu yarattığı belirtilmelidir.

İkinci Yönetmelik (2009)

İkinci yönetmeliğin, 'Eğiticilerin Nitelikleri' başlığını taşıyan 47. maddesinde, sertifika programında eğitim verebilecek eğitimciler için bazı ön şartlar getirilmiştir. Bu ön şartlara göre aşağıda belirtilen standartlara sahip olan kişiler iş güvenliği uzmanlığı sertifika programlarında eğitici olabilirler. Bu ön şartlar şunlardır;

a)Pedagojik formasyona veya eğiticilerin eğitimi belgesine sahip, en az beş yıl iş sağlığı ve güvenliği alanında görev yaptığını belgeleyen işyeri hekimleri,

b)Pedagojik formasyona veya eğiticilerin eğitimi belgesine sahip, en az üç yıl (A) sınıfı iş güvenliği uzmanlığı belgesi ile iş sağlığı ve güvenliği alanında görev yaptığını belgeleyen (A) sınıfı iş güvenliği uzmanları,

c)Üniversitelerde tıp, sağlık, mühendislik, hukuk ve iş sağlığı ve güvenliği alanlarında ders verenler,

ç)İş sağlığı ve güvenliği alanında en az üç yıl teftiş yapmış iş müfettişleri,

d)Pedagojik formasyona veya eğiticilerin eğitimi belgesine sahip, Genel Müdürlük ve bağlı birimlerinde en az beş yıl görev yapmış iş sağlığı ve güvenliği uzmanları,

e)Pedagojik formasyona veya eğiticilerin eğitimi belgesine sahip, Genel Müdürlük ve bağlı birimlerinde en az beş yıl görev yapmış iş sağlığı bilim uzmanı, iş sağlığı bilim doktoru, iş sağlığı ve güvenliği bilim doktoru ile lisans eğitimine sahip sağlık veya teknik hizmetler sınıfındaki kadrolarda yer alan ve en az on yıl görev yapmış personel.

Üçüncü Yönetmelik (2010)

2010 yılında yayınlanan üçüncü yönetmeliğin 17. Maddesinde kimlerin iş güvenliği uzmanlığı sertifika programında eğitici olabilecekleri yeniden belirlenmiştir. Bu düzenlemeye göre söz konusu programda eğitici olabilmek için eğitici belgesine sahip olmak gereklidir. Bu belgeyi alabilmek için belirlenen ön şartlar şunlardır;

a)Pedagojik formasyona veya eğiticilerin eğitimi belgesine ve iş sağlığı ve güvenliği alanında en az beş yıllık mesleki tecrübeye sahip; (A) sınıfı iş güvenliği

uzmanları, iş sağlığı ve güvenliği, iş sağlığı veya iş güvenliği lisansüstü eğitimine sahip mühendis, mimar veya teknik elemanlar ile Bakanlıkta görevli iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarına,

b)Pedagojik formasyona veya eğitimcilerin eğitimi belgesine sahip ve en az beş yıl teftiş yapmış iş müfettişlerine,

c)Pedagojik formasyona veya eğitimcilerin eğitimi belgesine ve en az on yıllık uzmanlık tecrübesine sahip, mühendis, mimar veya teknik eleman niteliğini haiz Bakanlıkta görevli çalışma ve sosyal güvenlik eğitim uzmanlarına,

ç)Mühendis, mimar, fizikçi, kimyager ve teknik öğretmenler ile hukuk fakültelerinden mezun olanlardan üniversitelerde Bakanlıkça ilan edilen eğitim programlarına uygun en az dört yarıyıl ders verenlere,

Üçüncü yönetmeliğin diğer ilk iki yönetmelikten önemli bir farkı ise eğitimcilerin nasıl çalışabileceklerine ilişkin bazı şartlar getirilmiş olmasıdır. Yönetmeliğin 18. Maddesinde ise eğitimcilerin çalışma standartları aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir;

(1)Eğitim kurumları, iş güvenliği uzmanlığı eğitim programı için işyeri hekimliği ve iş güvenliği uzmanlığı eğitici belgesine sahip; makine, inşaat, fizik, kimya veya maden mühendisleri ile bu branşlarda eğitim görmüş teknik öğretmenler, fizikçi ve kimyagerlerden en az ikisiyle tam süreli, müfredatta belirtilen konulara uygun işyeri hekimliği ve iş güvenliği uzmanlığı eğitici belgesine sahip diğer eğitimciler ile kısmi süreli iş sözleşmesi yapar.

(2)Bir eğitim kurumunda tam süreli iş sözleşmesiyle görev yapan eğitici başka bir eğitim kurumunda herhangi bir görev alamaz.

(3)Tam süreli iş sözleşmesiyle çalışan eğitimcilerden biri, aynı zamanda sorumlu müdürlük görevini de yürütebilir.

(4)Eğitim kurumlarında görevlendirme zorunluluğu bulunan personelin işten ayrılması durumunda üç işgünü içinde durum Genel Müdürlüğe yazı ile bildirilir. Otuz gün içerisinde bu kişilerin yerine aranan niteliklere sahip personel görevlendirilmesi ve Genel Müdürlüğe bildirilmesi zorunludur.

Eğiticilere İlişkin Standartlar Üzerine Değerlendirme

Birinci yönetmelikte eğitimcilerle ilişkin standartlar yönetmelik maddesi olarak belirlenmemişken bu konudaki yetki eğitim komisyonuna devredilmiş gibi görünmektedir. Bu belirleme komisyonun ehil kişilerden oluşması durumunda yeterli bir düzenlemeydi ancak müteakip yönetmeliklerde eğitimcilerle ilişkin kapsamlı belirlemeler yapılarak hangi niteliğe sahip kişilerin programda eğitici olabileceği hüküm altına alınmıştır.

İkinci Yönetmeliğin ilgili maddesi ile ilk kez iş güvenliği uzmanlığı sertifika programlarında eğitim verecek eğitimcilerle ilişkin yukarıdaki başlık altında belirtilen ön koşullar getirilmiştir. Bu koşullar arasında belirtilmesi gerekli olan birçok bölüm ile bu konuda eğitim verme yeterliliğine sahip kamu ve özel sektör çalışanları ve konu uzmanları tanımlanmamıştır. Ayrıca sınavsız olarak iş güvenliği uzmanlığı

belgesini alabilme konusunda öngörülen sürelerde olduğu gibi burada belirtilen sürelerin de gerekçesinin ne olduğu açık değildir.

Üçüncü yönetmelik çerçevesinde getirilen birçok yeni düzenlemenin içinde ilk kez getirilen bir düzenleme Bakanlığın bağlı kuruluşu olan ve 1955 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından kurulup 1960 yılında Bakanlığa bağlanan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi'nde çalışan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanlarına ilişkindir. İlk iki yönetmelik hükümlerine göre Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanları iş güvenliği uzmanlığı sertifika programlarında Eğitici olarak görev alamazken bu yönetmeliğe göre bazı okullardan mezun Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanlarının Eğitici olabilmeleri sağlanmıştır. Mevcut düzenlemeye göre İş Sağlığı ve Genel Müdürlüğünde çalışan İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlarının tamamı beş yıllık deneyim şartına bağlı olarak bahse konu programlarda eğitici belgesi almaya hak kazanabilirken, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanları arasından sadece mühendis, mimar veya teknik eleman niteliğini haiz olanlar on yıllık çalışma şartına tabi olarak eğitici olabilmektedirler. Bu sürenin neden on yıl olarak belirlenmiş olduğu ve ayrıca ÇSG Eğitim Uzmanları arasında neden mezun olunan okul ayrımına gidilmiş olduğu anlaşılammış olmakla birlikte yerinde bir düzenleme değildir. Çünkü iş sağlığı ve güvenliği sosyal politika bilimi ile yakından ilişkilidir. Bu konudaki hukuki ve sosyal içerikli dersler üniversitelerin Hukuk Fakülteleri ile Siyasal Bilgiler ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerindeki Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümlerinde lisans ve lisansüstü düzeyde okutulmaktadır¹⁷. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzman ve Uzman Yardımcılarının mühendis ve teknik eleman kökenli olanları dışındakiler ise sözü edilen fakültelerden mezun olmuşlardır.¹⁸

Üçüncü Yönetmelikte eğiticilerin çalışma şartlarını düzenleyen dört maddeye göre Eğitim Kurumlarının hangi okul mezunları ile hangi şartlarda tam zamanlı ya da kısmi zamanlı sözleşme yapabilecekleri belirtilmiştir. Öncelikli olarak özel sektörde kimin kiminle ne kadar süre ile nasıl bir sözleşme yapılacağına ilişkin standart getirmek ne kadar anlamlıdır? Her uzmanın ve eğiticinin performansı diğerinden farklı olabilir. Piyasa ekonomisi kuralları içinde bu tip sınırlamalar getirmek yerine eğitimlerin kalitesinin denetlenmesi daha uygun bir düzenleme olurdu. Tam süreli iş sözleşmesi imzalamış bir eğiticinin diğer bir başka eğitim kurumunda eğitici olamayacağı da yönetmelikte hüküm altına alınmıştır. Haftanın

¹⁷ Bu konuda üniversitelerin lisans ve lisansüstü programlarındaki iş mevzuatı ve iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili dersler referans olarak gösterilebilir.

¹⁸ Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi'nde teknik bölümlerden mezun olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanları ve Yardımcıları dışında beş Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümü mezunu bulunmaktadır. Bu beş kişiden biri bilim doktoru unvanına sahip, bir diğeri bilim uzmanı unvanına sahip olmakla birlikte kalan üç kişiden ikisi de bilim uzmanı adaydırlar. Dolayısıyla bahse konu sertifika programında yer alan sosyal içerikli dersleri verebilecek donanma sahiptirler.

beş işgünü bir eğitim kurumunda tam süreli iş sözleşmesi ile çalışan bir eğitimci hafta sonları da kısmi süreli iş sözleşmesi ile ikinci ve üçüncü bir eğitim kurumunda çalışabilir. Bu ilgili uzmanın performansı ile ilgili bir konudur. Dolayısıyla eğitimciler için böyle bir sınırlama getirilmiş olması yerinde olmamıştır.

Eğitim Kurumlarına İlişkin Standartlar

Birinci Yönetmelik (2004)

Bu yönetmelik çerçevesinde bu eğitimler sadece ÇASGEM tarafından verilmiştir. Bu nedenle ticaret hukuku hükümlerine göre faaliyet gösteren şirketler ile üniversiteler bu eğitimleri vermemiştir. Eğitimler esnasında ÇASGEM'in ÇSGB hizmet binasında bulunan sınıfları kullanılmıştır. Dolayısıyla herhangi bir standart bulunmamaktadır.

İkinci Yönetmelik (2009)

İkinci yönetmelikte ÇASGEM'in sertifika eğitimlerini düzenleme konusundaki tek yetkisi kaldırılınca diğer eğitim ve öğretim kurumları için çeşitli standartların getirilmesi öngörülmüştür.

Yönetmeliğin Eğitim mekânlarının nitelikleri başlıklı 45. Maddesinde, sertifika eğitimlerinin düzenleneceği mekâna ilişkin fiziksel şartlar belirlenmiştir. 45. Maddenin 1. Fıkrasında; 'Eğitimler, katılımcıların tamamının birbirlerini görebileceği şekilde düzenlendiği, orta kısımda uygulamaların yapılabilmesine imkân veren yeterli bir alanın bulunduğu ve kişi başına en az 10 metre küp hava hacmine sahip olan mekânlarda verilir. Eğitimlerin en fazla 25'er kişilik gruplara verilmesi esastır. Eğitim kurumlarında, yönetici odası, eğitici odası, dinlenme odası ile yeterli sayıda lavabo ve tuvaletin bulunması zorunludur. Tuvalet ve lavabolar, erkek ve kadınlar için ayrı olacaktır. Eğitim mekânlarında, uygun termal konfor şartları ve yeterli aydınlatma sağlanacaktır' hükmü yer almaktadır ve 2. Fıkra ise; 'Eğitimde kullanılacak araç ve gereçler, günün teknolojisine uygun olmalıdır' denilmektedir.

Üçüncü Yönetmelik (2010)

Bu yönetmelik kapsamında eğitim kuruluşlarının hangi fiziki şartlara sahip olması gerektiğine ilişkin düzenlemeler bir önceki yönetmeliğe (ikinci yönetmelik) göre daha kapsamlı bir şekilde düzenlenmiştir.

Bu belirlemelere göre kamu kuruluşları, üniversiteler ve ticari şirketler iş güvenliği uzmanlığı sertifika eğitimlerini yürütebilirler. Bunun için ÇSGB İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğüne başvuru yapmaları ve genel müdürlük tarafından yetkilendirilmeleri gerekmektedir. Başvuru esnasında Genel Müdürlük tarafından yönetmeliğin 12. Maddesinde çeşitli standartlar belirlenmiş ve kurumların bu standartlara uygun eğitim tesisleri kurmaları gerektiği belirtilmiştir. Bu standartlara göre eğitim kurumu yeri ve yerleşim planında aranacak şartlar şunlardır;

(1)Eğitim kurumunun yer alacağı binada; meyhane, kahvehane, kıraathane, bar, elektronik oyun merkezleri gibi umuma açık yerler ile açık alkollü içki satılan yerler bulunamaz.

(2)Eğitim kurumlarının bütün birimlerinin;

a)Aynı binanın birbirine bitişik daire veya katlarında veya bitişik binaların birbirine bağlantılı aynı katlarında,

b)Kuruma ait olan bir arsa içinde ve birbirine uzaklığı en fazla 100 metre olan müstakil binalarda,
olması gerekir.

(3)Bakanlıktan izin alınmadan, onaylanmış yerleşim planlarında herhangi bir değişiklik yapılamaz ve yerleşim planında belirtilen bölümler, amaçları dışında kullanılamaz.

Bu standartlara ek olarak söz konusu eğitimleri yapacak kurum ve kuruluşların idari bölümleri için de çeşitli standartlar getirilmiştir. İdari bölümlerde aranacak şartlar yönetmeliğin 13. Maddesinde belirlenmiştir. Buna göre eğitim kurumlarında bulunması gereken bölümler aşağıdaki standartlarda belirlenmiştir.

a)Sorumlu müdür odası, en az 10 metrekare.

b)Eğitici odası, en az 25 metrekare.

c)Büro hizmetleri, arşiv ve dosya odası, en az 15 metrekare; ayrı ayrı olmaları hâlinde toplamı en az 20 metrekare.

ç)Her yirmi beş kişi için, erkek ve bayan ayrı olmak üzere en az birer tuvalet ve lavabo.

(2)Dinlenme yeri bina içinde bağımsız bir bölüm hâlinde veya ayrı ayrı bölümlerden meydana gelebilir ve toplamda en az 30 metrekare olmalıdır. Alan hesabında yönetim ve eğitime ayrılan diğer alanlar dikkate alınmaz.

(3)Bölümlerin, alan (metrekare) veya hacim (metreküp) ölçümü sonucu çıkan küsuratlı rakamlar ile kontenjanlar belirlenirken 0,5 ve daha büyük çıkan küsuratlı rakamlar bir üst tam sayıya yükseltilir.

Yönetmeliğin 14. maddesinde derslik ve diğer bölümlerde aranacak şartlar belirlenmiştir.

(1)Eğitimlerin düzenleneceği derslikler en fazla yirmi beş kişilik olur ve dersliklerde Bakanlıkça belirlenen kontenjandan fazla kursiyer bulunmaz.

(2)Dersliklerde kursiyer başına en az 10 metreküp hava hacmi olması ve derslikler ile diğer bölümlerin tavan yüksekliklerinin 2,40 metreden az, dört metreden fazla olmaması esastır. Dört metre üzerinde olan yükseklikler hacim hesabında dikkate alınmaz.

(3)Derslik ve diğer bölümlerde bulunan pencerelerde; doğal havalandırmaya müsaade edecek şekilde binanın dış cephesinde olması, pencere alanının bulunduğu bölümün taban alanının %10 undan az olmaması ve yerden yüksekliğinin 90 santimetreden fazla olmaması şartları aranır. Binanın dış cephesinin tamamen veya kısmen camla kaplı olması durumunda uygun havalandırma sistemi şartı aranır.

(4)Derslik kapılarının genişliği 80 santimetreden az olamaz ve kapı kasasının

içten içe ölçülmesiyle belirlenir. Derslik kapıları dışa doğru açılmalı ancak çift taraflı derslik bulunan koridorlarda karşılıklı açılmamalıdır.

Yönetmeliğin 15. Maddesinde aydınlatma, gürültü ve termal konfor şartları belirlenmiştir.

(1)Eğitim kurumlarının bölümlerinde yeterli aydınlatma ve termal konfor şartları sağlanır, gürültüye karşı gerekli önlemler alınır. Genel Müdürlükçe gerekli görülmesi halinde, durumun tespitine yönelik ölçümlerin yaptırılması istenebilir.

Eğitim Kurumlarına İlişkin Standartlar Üzerine Değerlendirme

İlk yönetmelikte bu konu hakkında herhangi bir standart öngörülmemişken, ikinci yönetmelikte iki fıkradan oluşan bir madde ile belirleme yapılmıştır. Üçüncü yönetmelikte ise çok daha ayrıntılı düzenlemeler getirilmiştir. Özellikle üçüncü yönetmelik kapsamında getirilen ayrıntılı düzenlemeler İş Güvenliği Uzmanlığı sertifika programlarını yürütmek isteyen özel sektör girişimcileri için ciddi bir sabit yatırım gerektirmektedir. Türkiye'nin iş sağlığı ve güvenliği alanında bir geçiş döneminde olduğu ve standartların zamana yayılmış bir biçimde arttırılmasının hem işyerleri hem de çalışanlar açısından daha rahat olacağı dikkate alınırsa, konu hakkında eğitim düzenleyecek kuruluşlar için sıkı şartların belirlenmesi yerine ikinci yönetmelikte yapılan düzenlemenin daha uygun olduğu söylenebilir.

Sınava İlişkin Standartlar

Birinci Yönetmelik (2004)

ÇASGEM tarafından MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğüne yaptırılmıştır. Sınava ilişkin ayrıntılar Eğitim ve Sınav Komisyonu tarafından belirlenmiştir. Bu belirlemelere göre yapılan sınav sonucunda; her adaya uygulama ve teorik eğitimi olmak üzere iki ayrı puan verilir. Adayların uygulamalı eğitimleri (stajları) 100 tam puan üzerinden değerlendirilir. Bu puanlama işlemi Uygulamalı Eğitim Grubu tarafından yapılır. Bu puan adayın UEP (Uygulamalı Eğitim Puanı) puanıdır. Teorik eğitim konularını içeren test sınavı 100 tam puan üzerinden değerlendirilir. Bu puanlama işlemi Sınav Hizmetleri Grubu Değerlendirme Uzmanları tarafından yapılır. Her doğru cevaba puan verilerek, yanlış cevaplar dikkate alınmaz. Bu puan adayın TEP (Teorik Eğitim Puanı) puanıdır. UEP puanının % 40'ı ve TEP puanının % 60'ı alınarak aday başarı puanı hesaplanır. Bu puan adayın ABP (Aday Başarı Puanı) puanıdır. UEP puanı en az 50, TEP puanı en az 60 ve ABP puanı en az 60 olan adaylar başarılı sayılacaktır.

İkinci Yönetmelik (2009)

İkinci yönetmeliğe göre İş Güvenliği Uzmanlarının sınavlarının nasıl yapılacağı Yönetmeliğin 44. Maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre bahse konu sınavlar İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü'nce ÖSYM ya da MEB'e yaptırılabilir. Sınavın nasıl yapılacağına ilişkin ilke ve standartlar ise Yönetmeliğin 55. Maddesinde dört fıkra halinde düzenlenmiştir.

(1) İş güvenliği uzmanlığı eğitim programları ile bilgi yenileme eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması ve iş güvenliği uzmanlığı eğitim programlarının sonunda sınavların yapılması ile ilgili usul ve esaslar, iş güvenliği uzmanlığı eğitim ve sınav komisyonu tarafından belirlenir.

(2) Komisyon; İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürünün başkanlığında, Genel Müdürlükten bir iş sağlığı ve güvenliği uzmanı, İş Teftiş Kurulu Başkanlığından iş sağlığı ve güvenliği alanında görevli bir iş müfettişi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi'nden bir eğitim uzmanı, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinden bir mühendis temsilci ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından görevlendirilecek iş güvenliği konusunda çalışmaları olan bir öğretim üyesinden oluşur.

(3) Komisyon, her yıl Kasım ayında yapacağı olağan toplantısında bir sonraki yılın çalışma programını belirler. Genel Müdürlük gerektiğinde Komisyonu olağanüstü toplantıya çağırabilir. Toplantıların gündemi üyelere toplantı tarihinden en az 15 gün önce bildirilir. Komisyonun sekretarya işleri Genel Müdürlük tarafından yürütülür.

(4) Komisyon, kararlarını salt çoğunlukla alır. Eşitlik halinde Başkanın oyu kararı belirler. Komisyon kararı, karar defterine yazılır ve üyeler tarafından imzalanır.

Bu düzenlemeye göre, komisyonda sosyal taraflara da yer verilmesi gerekirken işçi ve işveren kuruluşlarının temsilcilerine yer verilmemiştir.

Üçüncü Yönetmelik (2010)

Üçüncü yönetmeliğin 23. Maddesinde iş güvenliği uzmanlarının eğitim sonrası gireceği sınava ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Üç fıkralık düzenlemeye göre;

(1) Eğitim programlarını tamamlayan adayların sınavları Bakanlıkça yapılır veya yaptırılır.

(2) Girdiği ilk sınavda başarılı olamayan aday takip eden sınavlardan birine daha katılabilir. Ancak iki sınavda da başarılı olamayanlar yeniden eğitim programına katılmak zorundadırlar.

(3) Sınavlarda 100 puan üzerinden en az 70 puan alan adaylar başarılı sayılır, itirazlar sınavı düzenleyen kurum tarafından sonuçlandırılır.

Sınava İlişkin Standartlar Üzerine Değerlendirme

Birinci ve ikinci yönetmelik hükümlerine göre iş güvenliği uzmanlığı sınavına ilişkin ilke ve esasların bir komisyon tarafından belirleneceği hüküm altına alınmışken üçüncü yönetmelikte bu konuda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Birinci yönetmeliğin Eğitim ve Sınav başlıklı 9. Maddesinde; 'Mühendis veya teknik elemanların, işyerlerinde iş güvenliği uzmanı olarak görevlendirilebilmesi için gerekli olan sertifika eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması sınav komisyonun teşekkülü ve sınavın yapılış şekli ile ilgili usul ve esaslar, İş Güvenliği Uzmanlığı Eğitim Komisyonu tarafından belirlenir' ifadesine yer verilmiş, anılan

ifadeyle sertifika sınavına ilişkin ilke ve esasların bir komisyon tarafından belirleneceği ve bu komisyonun da İş Güvenliği Uzmanlığı Eğitim Komisyonu tarafından belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Benzeri bir düzenleme ikinci yönetmelikte de yapılmıştır. İkinci yönetmeliğin iş güvenliği uzmanlığı eğitim ve sınav komisyonu başlıklı 55. maddesinin 1. fıkrasında sınavla ilişkin ilke ve esasların bir komisyon tarafından belirleneceği, 2. Fıkrafta ise komisyonun kimlerden oluşacağı açık bir şekilde ifade edilmiştir. İlk iki yönetmelikte açık bir düzenleme ile sınavla ilişkin ayrıntılar belirlenmişken üçüncü yönetmelikte, Sınavlar başlıklı 23. maddede iş güvenliği uzmanlığı sertifika sınavının Bakanlıkça yapılacağı ya da yaptırılacağı yönünde bir ifade kullanılmıştır. Neden önceki iki yönetmelikte olduğu üzere kapsamlı bir belirlemenin yapılmamış olduğu açıklığa kavuşturulmalıdır.

Sonuç

Türkiye’de iş güvenliği uzmanlığı eğitimi 2004 yılında ÇSGB tarafından hazırlanmış ilk yönetmelik hükümleri çerçevesinde başlamış ve Danıştay’ın bahse konu yönetmeliğin bazı maddelerini iptal etmesine kadar eğitimler ÇSGB’nın bağlı kuruluşu olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi tarafından yürütülmüştür. Söz konusu eğitimlerin düzenlenmesine dayanak teşkil eden yönetmeliğin bazı maddelerine ilişkin verilen yürütmenin durdurulması kararı sonucunda 2009 yılında yeni bir düzenleme yapılmış ve eğitimler tekrar başlamış, ikinci düzenleme hakkında Danıştay’ın bazı maddeler hakkında yürütmeyi durdurma kararı ile eğitimler tekrar durmuş ve üçüncü bir düzenleme yapılmıştır. Bu çalışmanın kaleme alındığı dönemde, üçüncü düzenleme hükümleri çerçevesinde bahse konu eğitimler sürdürülmektedir. Fakat bu süreç içerisinde Danıştay’ın 2011 yılında verdiği yürütmeyi durdurma kararları¹⁹ ile ilk iki düzenlemeye göre yapılan eğitimler ve verilen sertifikaların bir kısmı geçersiz sayılmış ve birçok mühendis bu yürütmeyi durdurma kararları sonucunda mağdur olmuştur. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile bu mağduriyetin giderileceği yönünde bir beklenti oluşmuş, bu mağduriyeti gidermek için ÇSGB’nce yapılan çalışmalar tamamlanmış olup, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu 30.06.2012 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. Yeni kanunda bu mağduriyetlerin giderilmesi için Kanunun, ‘Mevcut Sertifika ve Belgeler ile İhtar Puanları’ başlıklı Geçici 5. maddesinde bir düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemeye göre; ‘Bu Kanunun yayımı tarihinden önce Bakanlıkça verilen işyeri hekimliği, iş güvenliği uzmanlığı ve işyeri hemşiresi sertifikası veya belgesi ile Türk Tabipleri Birliği tarafından verilen işyeri hekimliği sertifikası sahiplerinden belgeleri geçersiz sayılanlar, mevcut belge veya sertifikalarını bu Kanunun yayımından itibaren bir yıl içinde Bakanlıkça düzenlenecek belge ile değiştirmeleri şartıyla bu Kanunla verilen bütün hak ve yetkileri kullanabilirler. Aynı tarihten önce eğitim kurumlarınca verilen işyeri

---

¹⁹ Danıştay 10. Daire, Esas No: 2011/1073, Tarih: 21.06.2011; Danıştay 10. Daire, Esas No: 2011/1074, Tarih: 13.06.2011.

hekimliği ve iş güvenliği uzmanlığı eğitimlerini tamamlayanlardan eğitimleri geçersiz sayılanlar ilgili mevzuata göre sınava girmeye hak kazanırlar. Hak sahipliğinin tespitinde Bakanlık kayıtları esas alınır' hükmü getirilmiştir. Bu hükümden anlaşıldığı üzere belgeleri geçersiz olan iş güvenliği uzmanları bir yıl içinde mevcut belgelerini bakanlıkça verilecek olan belgeler ile değiştirip yeni kanunun kendilerine tanıdığı olduğu hak ve yetkileri kullanabileceklerdir.

Bu makalede incelenmiş her üç yönetmelik çerçevesinde ortaya çıkan temel sorun; yapılan düzenlemeler arasında çelişkilerin olmasıdır. Birinci çelişki, her üç düzenlemede de deneyim gereken sürelerle ilişkindir. İkinci çelişki bir düzenlemede sınav şartı aranırken diğerinde aranmamasıdır. Bu ve benzeri birçok çelişik hüküm düzenlemelerde yer almıştır. Hâlbuki iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerine yönelik eğitimlere ilişkin düzenlemeler, eğitimlerin gerçekleşmesini zorlaştırıcı değil kolaylaştırıcı bir perspektif ile hazırlanmalıdır. Bu düzenlemeler yapılırken sosyal politika perspektifi ile çalışanların insan onuruna yakışır ve güvenli bir iş ortamında çalışmalarını sağlayacak ve kuramdan ziyade uygulamaya dönük bir eğitim içeriği ve yöntemi belirlenmelidir. Çünkü bu düzenlemelerdeki temel hedef iş güvenliği uzmanı olarak görev alacak mühendis ve diğer uzmanların yetiştirilmesidir. Bu yetiştirme süreci ise eğitime katılacak kişilere çalışanların sağlık ve güvenliğinin korunmasına katkı yapmasını sağlayacak bilgi ve becerileri kazandırmaktır. Bunun bilimsel esaslara uygun bir şekilde yapılabilmesi için Hükümetin bu konuda siyasi bir kararı ve stratejisi olmalıdır.

Bu amaçla her üç düzenlemeden farklı bir düzenleme yapılmalıdır. Yapılacak yeni mevzuat ile sürecin içine sendikalar, diğer sivil toplum kuruluşları ve akademisyenlerin etkili bir şekilde katılmaları sağlanmalıdır. Bu katılımın sağlanması halinde düzenlemenin yapılışı ortak akla dayalı olacağından, uygulama esnasındaki olası muhtemel sorunların da henüz baştan önüne geçilmiş olunur. Yeni Kanunda bu değerlendirmemizi ilgilendiren bir düzenleme ile Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi kurulmuş ve konsey sivil toplum kuruluşları ve sosyal tarafların etkin katılımı ile oluşturulmuştur. Kanunun 21. Maddesinde düzenlenen Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi'nin üyeleri arasında bürokratların yanında sosyal taraf temsilcilerine de yer verilmiştir. İlgili maddenin ç fıkrasına göre; 'işveren, işçi ve kamu görevlileri sendikaları üst kuruluşlarının en fazla üyeye sahip ilk üçünden, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonundan, Türk Tabipleri Birliğinden, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinden ve Türkiye Ziraat Odaları Birliğinden konuyla ilgili veya görevli birer yönetim kurulu üyesi' Konseyin üyesi olarak belirlenmiştir. Bu belirlemeye göre madde metninde açık olarak tanımlanmış meslek kuruluşlarının yanında TİSK, Türk-İş, Hak-İş, Disk, Memur-Sen, Kamu-Sen ve Kesk konseye birer üye göndereceklerdir.

İş güvenliği uzmanlığı belgelendirme eğitimi içeriği ise üzerinde ayrıntılı düşünülmesi gerekli bir program olmalıdır. Eğitim içeriği ve uygulaması siyasi, stratejik ve yönetsel hedeflere göre belirlenmelidir. Bu hedefler belirlenmemiştir.

Üç yönetmelikte ve İş Kanunu'nda bu konuda birbirini reddeden çelişkili yaklaşımlar sergilenmesinin nedeni de budur. Aslında temel ilke olarak: uygulamaya dönük eğitim yapılmalıdır.

Eğitim önleme ve koruma öncelikli olmalıdır. Büyük işyerleri için işkoluna, küçük işyerleri için organize sanayi siteleri hedef alınarak genel ilke ve kuralara uygunluk sağlamaya yönelik bir içerik olmalıdır²⁰. Mühendisler eğitim ve iletişim teknikleri ve ekip çalışması konusunda eğitilmelidir. Çeşitli meslek grupları yaptıkları iş veya bu işi yürüttükleri süre esas alınarak eğitimden muaf tutulmamalıdır.

Bu süreçte dikkate alınması gerekli temel ilkeler ise şunlar olabilir;

- Konu hakkında uzun vadeli politik bir hedef ve bu hedefi yaşama geçirecek stratejinin ve yönetsel yapının özerk bir yapıda belirlenmesi, yönetsel yapının çok taraflı katılıma açık olması,

- Türkiye'de sanayi kesiminden sayılan işyerleri sayısı ve bu işyerlerinde kaç işçi çalıştığı,

- Mevcut her üç yönetmeliğe göre sertifika almış doktor, mühendis, teknik eleman ve hemşirelerin sertifikalarının standart bir hale getirilmesi için yapılması gerekli ek düzenlemeler,

- Risk Gruplarının nesnel ölçütlere göre belirlenmesi ve iş güvenliği uzmanlığı çalıştırılması gerekli gruplardan oluşturulması,

- Eğitim içeriklerinin uygulamaya dönük örnekler içermesi,

- İş Sağlığı ve Güvenliği Kurullarının almış olduğu kararlara aykırı turum ve davranışlar karşısında ağır yaptırımlar getirilmesi,

- Kurul üyelerinin iş güvencesinin tam olarak sağlanması.

---

²⁰ Türkiye'de KOBİ'lerde iş sağlığı ve güvenliği eğitim ihtiyacı analizi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: Hızıroğlu vd., 2012.

KAYNAKÇA

- Akın, L. (2005) *İş Sağlığı ve Güvenliğinde İşyerinin Örgütlenmesi*, Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi, C.54, S.1, 1–60.
- Avrupa Komisyonu (2002) **Türkiye 2002 İlerleme Raporu**, Dışişleri Bakanlığı Tarafından Yapılan Gayri Resmî Tercüme.
- Avrupa Komisyonu (2003) **Türkiye 2003 İlerleme Raporu**, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Tarafından Yapılan Tercüme.
- Balkır, Z. G. (2012) *İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkının Korunması: İşyerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Organizasyonu*, Sosyal Güvenlik Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 1, 56-91.
- Demircioğlu, M. (2006) **Ulusal ve Uluslararası Hukukta İş Güvenliği Uzmanlığı (İş Güvenliği Mühendisliği – İş Güvenliği Teknisyenliği)**, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Ekmekçi, Ö. (2005) **4857 Sayılı İş Kanunu'na Göre İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda İşyeri Örgütlenmesi**, Hukuk Kitapları Serisi 58, İstanbul: Legal Yayıncılık.
- Hızıroğlu, A.; Taşçı, T. ve Över Özçelik, T. (2012) *Analysis of Current Occupational Health and Safety Situation and Needs of SMEs in Turkey*, Çalışma İlişkileri Dergisi (Journal of Labour Relations), Cilt 3, Sayı 2, 66-89.
- Kenar, N. (2010) **İş Güvenliği Uzmanlığı “Yılan Hikâyesi” İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliğinde Danıştay Kararları**, [http://www.messegitim.com.tr/ti/586/0/IS-GUVENLIGI-UZMANLIGI-YILAN-HIKAYESI] (11.01.2012)
- Kılıks, İ. ve Seçil D. (2012) *İşyerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Verme Yükümlülüğü Üzerine Bir İnceleme*, Çalışma İlişkileri Dergisi (Journal of Labour Relations), Cilt: 3, Sayı: 1, 23-47.
- Kurt, R. (2006) **İş Güvenliği Uzmanı Çalıştırmaya Danıştay İptali**, 11.08.2006, Dünya Gazetesi.
- Mollamahmutoglu, H. (2004) *4857 Sayılı Yeni İş Kanunu'nun Getirdiği Önemli Bazı Yenilikler*, Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi; C:7, S: 4.
- Piyal, B. (2009) **İş Sağlığı ve Güvenliğinde Türkiye'nin Avrupa Birliğine Uyum Sorunu**, Ankara: Belediye İş Sendikası AB'ye Uyum Dizisi.
- Seratlı, G. B. (2004) *4857 Sayılı İş Kanununa Göre İş Sağlığı ve Güvenliği*, Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi, C.53, S.2, 197-245.
- Süzek, S. (2006) **İş Hukuku (Genel Esaslar – Bireysel İş Hukuku)**, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Yılmaz, F. (2010a) *Avrupa Birliği ülkeleri ve Türkiye'de iş sağlığı ve güvenliği kurulları: Türkiye'de kurulların etkinliği konusunda bir araştırma*, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt 7, Sayı 1, 149-192.
- Yılmaz, F. (2010b) *Türkiye'de İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri ve Örgütlenmesi: Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmeliğin Eleştirel Bir Değerlendirmesi*, Kamu İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi, Cilt 11, Sayı 2, 89-112.

